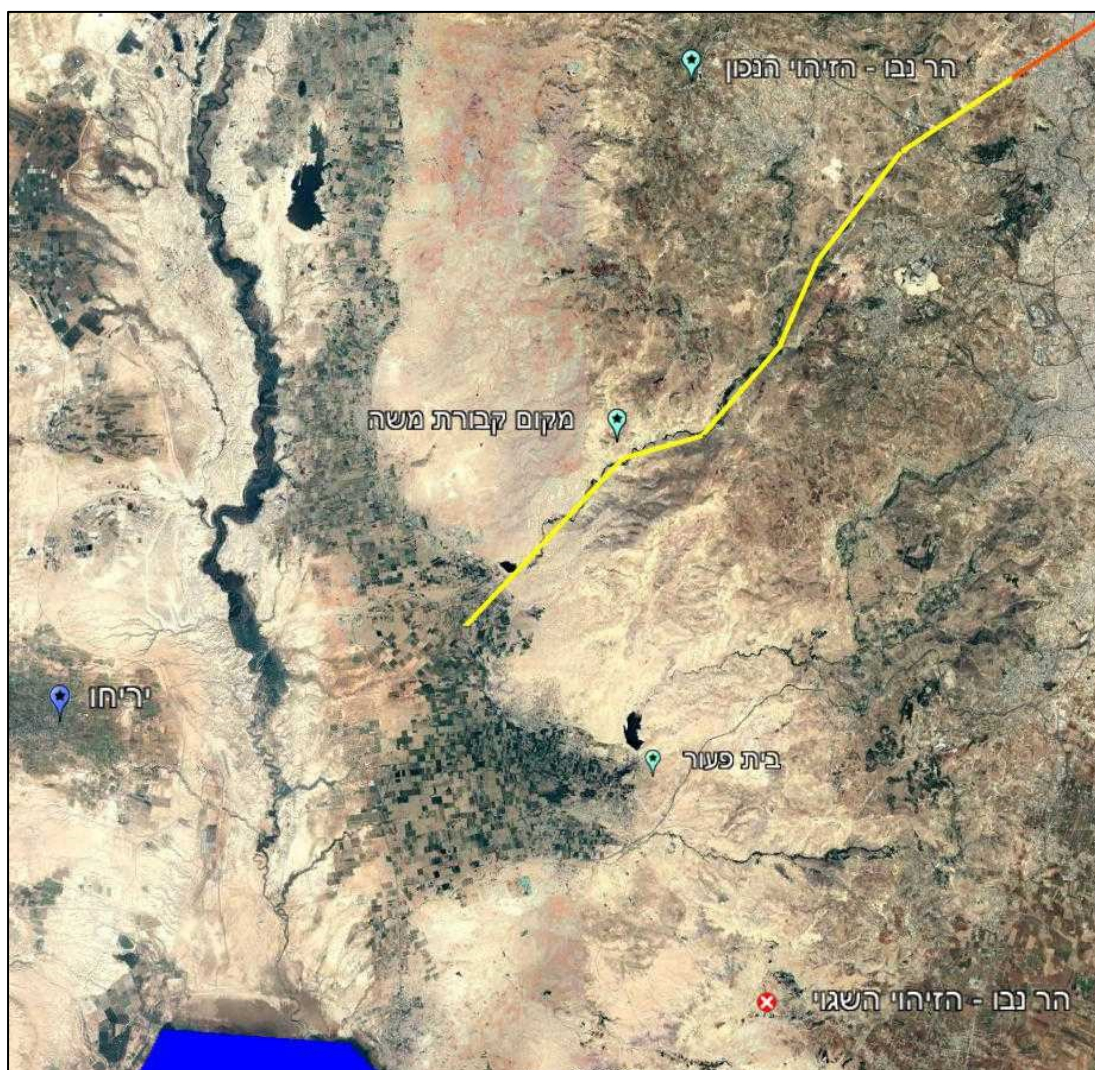

1.39 הר נבו ומקום קבורת משה

משה מתאר כיצד התחנן בפני האלהים, שיתיר לו לעלות ארצה: ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר: אֲדֹנָי ה', אתה החלוצות להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה, אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורתך. אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן, ההר הטוב הזה והלבנון. ויתעבר ה' בי למענכם, ולא שמע אלי. ויאמר ה' אלי: רב לך! אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה. עלה ראש הפסגה ושאל עיניך ימה וצפנה ותימנה ומזרחה וראה בעיניך, כי לא תעבר את הירדן הזה! (דברים ג).

אך תחינתו נדחת: עלה אל הר העברים הזה, הר נבו... ומת בהר אשר אתה עלה שמה והאסף אל עמך (דברים לב).

ויעל משה מערבת מואב אל הר נבו ראש הפסגה אשר על פני ירחו. ויראהו ה' את כל הארץ: את הגלעד עד דן, ואת כל נפתלי ואת ארץ אפרים ומנשה, ואת כל ארץ יהודה עד הים האחרון, ואת הנגב ואת הכפר בקעת ירחו עיר התמרים עד צער. ויאמר ה' אליו: זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר: לזרעך אתננה. הראיתיך בעיניך, ושמה לא תעבר. וימת שם משה עבד ה' בארץ מואב. (דברים לד).

איור 106א: מקום הר נבו

1.39.1 הפרכת הזיהוי הנוכחי של הר נבו

עפ"י המסורת הנוצרית, 'הר נבו' נמצא מצפון-מערב לעיר Madaba העכשווית (העיר מידבא המקראית), ועל פיסגה זו, שגובהה רק 680 מ', הוקמה כנסייה.

המחזיקים בדעה זו מסתמכים על הפסוק: **וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוֹל בֵּית פְּעוֹר** (דברים לד, 6). אלא שזיהוי זה שגוי משום ש:

איור 106ב: ציון האתר בכנסייה

❖ משה צפה על הארץ מפיסגת הר-נבו ושם נפטר. קבורתו נעשתה בגיא. **מקום התצפית אינו מקום הקבר.**

❖ משה ראה כבר את הארץ מפסגות הרי העברים, שגובהן כאמור כ- 1,000 מ' (למשל ראש הפעור). מדוע שיצפה על הארץ מפיסגה נמוכה יותר?

❖ מהמיקום המקובל כיום לא ניתן לראות כמעט אף אחד מהמקומות שהמקרא מציין! בדיקה מוכיחה שאין קשר בין שדה הראייה מפיסגה זו לבין המתואר במקרא.

❖ יוספוס מתאר את הר-נבו, מקום התצפית¹: "הר העברים הוא **הר גבוה מאוד**, הנמצא **מצפון-מזרח ליריחו**, וממנו ניתן לראות חלקים נרחבים של ארץ כנען".

המיקום העכשוי כלל אינו מתאים לתיאור זה של יוספוס.

ראשית, הוא איננו נמצא מצפון-מזרח ליריחו אלא דווקא **מדרום-מזרח ליריחו!**

ושנית, הוא אינו גבוה. יתירה מכך, הוא **אפילו נמוך ממפלס המישור של עבר הירדן המזרחי!**

❖ **וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוֹל בֵּית פְּעוֹר**. בית פעור (הנקרא גם 'בעל פעור', ולימים נקרא 'ליביאס') נמצא על שלוחת הר, ושני גאיות משני עבריו: מצפון ומדרום-מזרח. מסתבר שהגיא **שמול** בית פעור (כלשון הפסוק) איננו הגיא **שמדרום** לו (כפי שסברו עד עתה), אלא דווקא זה **שמצפון** לו.

ברור אם כן, שהזיהוי הנוכחי של הר נבו אינו נכון!

¹ קדמוניות 4, 48

1.39.2 הזיהוי הנכון של הר נבו

מחקר זה מצא שהפיסגה שממנה השקיף משה על הארץ, היא דווקא זו הצפונית לבית פעור, ומקום קבורתו הוא בגיא Wadi Shoayb, היורד אל העיירה Karame. היא גבוהה מכל פסגה אחרת בארץ כנען (1094 מ')¹. משום שהיא בולטת מערבה מתאפשר ממנה מבט לכל הכיוונים הפונים אל ארץ כנען.

שדה הראיה ממנה מתאים לתיאור המקראי **במדוייק**. קשה להאמין עד כמה המקרא מדייק בציון המקומות שאותם ניתן לראות ממקום זה - מדן שבצפון, דרך הים התיכון (הים האחרון) ועד צוער שבדרום ים המלח².

סרטון זה מציג את הטופוגרפיה של הר-נבו, וממחיש עד כמה התיאור המקראי מדוייק.

קורא יקר,
רציתי לאפשר גם לך להתפעל מכך. בכדי לבחון שאלו אכן מימדי שדה הראיה, תוכל להשתמש בכלי הנקרא 'קו הראייה מהר נבו' שבקובץ הממצאים (בספריה 'הר נבו').
אהרון נקבר על פסגת הור-ההר, שהוא אפילו גבוה יותר מהר נבו (1298 מ') וגם משם ניתן לראות את כל הארץ. נסה את "קו הראיה מהור-ההר" שבספריית "הלולאה השנייה" בקובץ הממצאים.

איור 107: שדה הראיה מהר נבו

¹ למעט הר מירון.

² וכי ייתכן שמשה ראה למרחקים גדולים כל כך ?

כנראה שזוהי כוונת הפסוק: *וּמֹשֶׁה בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בָּמָתוֹ, לֹא כִהְתָּה עֵינָיו ...* (דברים לד)